

УДК 378.4(477.43-21)

Л.Л.Місінкевич

Шлях до визнання (до 20-річчя заснування Хмельницького університету управління та права)

У статті досліджено етапи становлення та діяльності Хмельницького університету управління та права – першого гуманітарного вищого навчального закладу в місті Хмельницькому з підготовки висококваліфікованих правознавців та управлінців. Зроблено оцінку обставин реорганізації інституту в державний вищий навчальний заклад.

Ключові слова: Хмельницький філіал Одеського відкритого університету, Хмельницький інститут регіонального управління та права, Хмельницький університет управління та права, навчально-виховний процес, ліцензування, акредитація, науково-педагогічні працівники, сподвижництво.

З проголошенням незалежності України створилися умови, які сприяли формуванню вищих навчальних закладів, що стали альтернативними в єдиній системі вищої освіти, сформованій в СРСР. Відкриття Хмельницького університету управління та права було цілком логічним і відповідало нагальним потребам забезпечення Хмельниччини юристами вищої кваліфікації для вирішення важливих питань правового обслуговування населення, укомплектування правознавцями судових та правоохоронних органів області.

Першим кроком на шляху до розширення освітнього простору Хмельниччини та створення фундаментальної школи у підготовці юристів стала пропозиція кандидата економічних наук В.К.Андрушка та кандидата історичних наук Л.І.Чорного ректору Одеського відкритого університету про заснування філіалу цього навчального закладу в м.Хмельницькому. 6 липня 1992 р. за наказом ректора В.О.Медведєва створено Хмельницький філіал Одеського відкритого університету, а рішенням Хмельницької міськради за №172-А від 16 липня 1992 р. зареєстровано філіал Одеського відкритого університету, затверджено Статут філіалу та його директора Л.І.Чорного¹.

Зусилля В.К.Андрушка та Л.І.Чорного направлялися на виконання комплексу складних завдань з налагодження навчально-виховного процесу, розробки та затвердження навчального плану, робочих та навчальних програм, якісного навчально-методичного забезпечення, вирішення питань складу науково-педагогічних працівників, інфраструктури навчального закладу. Реалізація цих завдань дала можливість успішно пройти ліцензування та отримати право на здійснення освітньої діяльності з підготовки спеціалістів з повною вищою освітою за III (третім) рівнем акредитації. Отож, 21 вересня 1992 року відкрився Хмельницький філіал Одеського відкритого університету (тепер Хмельницький університет управління та права) – перший гуманітарний вищий навчальний заклад в обласному центрі, ініціаторами і засновниками якого стали вчені Поділля Василь Климович Андрушко та Леонтій Ілліч Чорний.

Отримавши підтримку в організації навчального закладу від обласної державної адміністрації та обласної ради, керівництво філіалу розпочало роботу з вирішення найскладнішого питання – формування викладацького корпусу. Першим, хто дав згоду працювати у новоствореному філіалі, був доктор юридичних наук, професор Петро Федорович Щербина². погодилися працювати у філіалі на правах сумісництва науково-педагогічні працівники Київського національного університету імені Тараса Шевченка Опанас Андронович Підопригора – академік Академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор та Аркадій Петрович Ткач – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України³.

Після залучення кращих науково-педагогічних працівників Києва та Хмельницького у філіалі формуються чотири кафедри: кафедра спеціальних юридичних дисциплін, яку очолив заслужений юрист України, начальник Головного управління юстиції у Хмельницькій області Олексій Миколайович Леванчук; кандидат економічних наук, доцент Володимир Леонідович Співачук здійснював керівництво кафедрою економічних дисциплін; кандидат історичних наук, доцент Анатолій Григорович Філенюк очолив кафедру фундаментальних та загальних гуманітарних наук; кандидат психологічних наук, доцент Валерій Деметрійович Федорів здійснював керівництво кафедрою іноземних мов⁴.

Усвідомлюючи значення забезпечення науково-педагогічними кадрами новоствореного навчального закладу, його керівники особливу увагу приділяли питанням комплектації кафедр штатними викладачами. Це вирішувалося через співпрацю з вищими навчальними закладами держави. Очільники вузу визначили для себе два пріоритетних напрямки: перший – робота з юридичним факультетом Київського національного університету імені Тараса Шевченка, яким займався В.К. Андрушко, отримавши при цьому підтримку нашого земляка, уродженця Кам'янець-Подільського краю, декана юридичного факультету, доктора юридичних наук, професора Володимира Івановича Андрейцева та нашого земляка, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова.

Л.І.Чорний співпрацював з юридичним факультетом Львівського національного університету імені Івана Франка, заручившись підтримкою земляків, уродженців Ізяславського краю, доктора юридичних наук, професора Віктора Климовича Грищука та доктора юридичних наук, професора Радоміра Івановича Кондратьєва, який у 1996 р. очолив кафедру теорії та історії держави і права, займаючи при цьому посаду проректора з наукової роботи та першого проректора навчального закладу⁵.

Вивчаючи досвід роботи вищих навчальних юридичних закладів Києва, Харкова, Одеси, Львова, В.К. Андрушко та Л.І.Чорний прагнули не тільки запозичити організацію навчально-виховного процесу, але й сформувати відповідне навчально-методичне та інформаційне забезпечення.

У квітні 1993 року Хмельницький філіал Одеського відкритого університету успішно пройшов перевірку експертної комісії⁶. Колегія Міністерства

освіти України від 23 червня 1993 року затвердила рішення Міжгалузевої акредитаційної комісії про внесення Хмельницького філіалу Одеського інституту підприємництва та права (до 20 травня 1993 р. мав статус філіалу Одеського відкритого університету) до державного реєстру закладів освіти України з видачею права ліцензії на здійснення освітньої діяльності за третім рівнем акредитації за напрямками (спеціальностями) і ліцензованими обсягами прийому: правознавство – 75 осіб; економіка та управління виробництвом – 75 осіб⁷.

Успішне ліцензування дало можливість керівникам навчального закладу сконцентрувати увагу на вирішенні проблем навчально-матеріальної бази, зокрема розширення аудиторного фонду та формування колективу штатних викладачів, яких можна було запросити на постійну роботу новосформованого філіалу інституту. Розпочався активний пошук залучення фінансів для подальшого розвитку навчального закладу. Отримавши підтримку керівників області та міста, вони звернулися до районних рад державних адміністрацій, виконавчих комітетів рад міст обласного значення, підприємств, установ та підприємницьких структур про створення Координаційного комітету становлення Хмельницького юридичного вищого навчального закладу. Посилено формувався фонд для придбання житла науково-педагогічним працівникам філіалу, запрошених з інших міст України, створення наукової бібліотеки, придбання навчальних корпусів. За умови участі у вирішенні питання формування фінансового фонду філіалу керівництво навчального закладу зобов'язувалось надавати меценатам право рекомендувати абітурієнтів з їхніх трудових колективів і навчати їх на пільгових умовах.

Допомогти становленню вищого навчального закладу відгукнулися керівники підприємств області: І.І.Дунець – президент Хмельницького союзу промисловців та підприємців, А.М.Якієв – президент ВАТ “Адамс”, В.Ф.Коцемир – директор Хмельницького спеціалізованого АТП “Агропромтранс”, В.О.Данілов – директор Хмельницького міського виробничо-технічного вузла електров’язку “Хмельницьктелеком”, В.А.Сандурський – голова Городоцької районної ради, В.П.Осадчий – генеральний директор об’єднання молочної промисловості Хмельницької області, О.І.Солтик – директор Хмельницького комунального підприємства “Електротранс”.

Започатковані заходи дозволили сформувати певну навчально-матеріальну базу. За кошти філіалу було придбано чотири квартири для викладачів, обладнано два комп’ютерні класи та два лінгафонні кабінети, криміналістичну лабораторію та фотолaboratorію, кодифікаційне та копіювальне бюро, укомплектовано наукову бібліотеку. Матеріальна база дозволила організувати навчально-виховний процес та методичне забезпечення, а залучені викладачі, які працювали у складі восьми кафедр, забезпечили успішне проведення ліцензування, яке було затверджене 29 червня 1995 року рішенням Міжгалузевої акредитаційної комісії Міністерства освіти і науки України з правом здійснення освітньої діяльності за третім рівнем акредитації зі спеціальностей 7.060101 “Правознавство” та 7.050204 “Адміністративний менеджмент”.

Прагнучи до подальшої розбудови навчального закладу, В.К. Андрушко та Л.І. Чорний приймають надзвичайно відповідальне рішення реорганізувати інститут у державний вищий навчальний заклад, який мав розміститися у навчальному корпусі Центру підвищення кваліфікації державних службовців облвиконкому, перетворивши його у структурний підрозділ навчального закладу. Позиція керівництва була підтримана обласною радою. Сесія обласної ради і виконавчий комітет 14 лютого 1995 року прийняли історичне рішення про створення на базі приватного вузу – першого державного гуманітарного вищого навчального закладу в м. Хмельницькому з одночасною передачею у спільну власність територіальних громад області всього майна і коштів, які були на рахунках філіалу. На Поділлі запрацював вищий навчальний заклад комунальної форми власності.

На клопотання обласної ради, обласної державної адміністрації, за погодженням з Міністерством освіти, Міністерством економіки, Міністерством фінансів та Міністерством праці Кабінет Міністрів України постановою від 4 серпня 1995 р. №606 створив Хмельницький інститут управління та права, врахувавши при цьому, що для відкриття навчального закладу не було потреби виділення коштів з державного бюджету. Так за ініціативою В.К. Андрушка та Л.І. Чорного територіальні громади області отримали вищий навчальний заклад на госпрозрахунковій основі з 25-відсотковим державним замовленням, а інститут отримав статус державного і був внесений до Державного реєстру вищих навчальних закладів України.

Такий результат додав сил та рішучості керівництву інституту в подальшій розбудові вузу. Хмельницька міська рада сприяла передачі навчальному закладу триповерхового приміщення загальною площею 1451,7 кв. м. Було виготовлено документацію і побудовано навчальний корпус площею 445 кв. м, у якому розмістилися два лекційні зали на 80 місць кожний, видавничий цех та кафедри юридичного факультету. Зусилля В.К. Андрушка та Л.І. Чорного направлялись на вирішення питання передачі навчальному закладу гуртожитку для студентів з інших міст. З допомогою керівників області та міста, директорів підприємств Хмельницького вирішувалися проблеми щодо отримання ще десяти квартир для зміцнення колективу вузу провідними вченими.

Поряд із розв'язанням питань зміцнення матеріальної бази керівництво інституту наполегливо працювало над реалізацією потреб області щодо відкриття на базі юридичного факультету очно-заочного відділення для одержання хмельничанами другої вищої освіти за спеціальністю "Правознавство" та факультету "Адміністративний менеджмент".

Навчальний заклад поступово зростав, запрошуючи до співпраці викладачів-науковців зі Львова, Києва, Кіровограда, Кривого Рогу, які повірили у перспективи його розвитку. До навчального закладу прийшли працювати доктор юридичних наук Р.І. Кондратьєв, який очолив кафедру теорії та історії держави і права, доктор економічних наук О.І. Кулинич, який став завідувачем кафедри математики, статистики та інформаційних технологій, кандидати

юридичних наук В.М.Котенко, В.М.Баранчук та Р.С.Огірко, кандидат історичних наук Ю.О.Тополь. На початок 1996–1997 навчального року в інституті лекційні заняття проводили провідні вчені України, з яких 37,6 відсотка – доктори наук та професори, 50 відсотків – кандидати наук. Керівництво навчального закладу й надалі продовжувало працювати над покращенням складу науково-педагогічних працівників.

При підготовці фахівців значна увага зверталась не лише на теоретичні знання, а й на отримання практичних навичок. Навчальні відділи та кафедри факультетів послідовно втілювали в життя основні вимоги положення про проведення практики після закінчення кожного курсу. Для цього був сформований відділ практики⁸, який за наскрізними програмами активно почав співпрацювати з органами виконавчої влади і місцевого самоврядування, судами і правоохоронними органами, юридичними службами господарюючих суб'єктів. Зазвичай, кожний вид практики аналізувався комісіями з числа науково-педагогічних працівників, відбувався індивідуальний захист звітів практикантів⁹. Кращі студенти мали можливість проходити практику в апараті Верховної Ради України, Конституційному Суді України, Головному управлінні державної служби України.

Прагнучи вдосконалити практичні навички студентів, керівництво інституту створює юридичну клініку, до роботи в якій активно залучалися викладачі та студенти четв'ятих курсів. Юридична клініка стала однією з баз практики студентів юридичного факультету, а у 2010 році виборола першість серед юридичних клінік вищих навчальних закладів України і у квітні того ж року представляла Україну на Всесвітньому конкурсі юридичних клінік, який відбувся у м.Гонконг (КНР)¹⁰.

П'ять років пролетіли наче мить і дозволили підсумувати практичну діяльність вищого навчального закладу першим випуском своїх 69 вихованців. Сподвижницька діяльність організаторів вищого навчального закладу – співдиректорів інституту В.К.Андрушка та Л.І.Чорного – була відзначена Почесними грамотами обласної державної адміністрації¹¹.

Втілюючи в життя клопотання управління управління Міністерства юстиції у Хмельницькій області, обласного відділу державної реєстрації актів громадянського стану, правоохоронних органів та органів місцевого самоврядування, керівництво інституту розпочало роботу з підготовки до відкриття факультету післядипломної освіти та заочного відділення юридичного факультету. Для реалізації цього завдання передбачалось розширення аудиторного фонду навчального закладу, приміщення бібліотеки, додатково укомплектувавши її підручниками і навчальними посібниками, завершення укомплектування кафедр факультету навчально-педагогічними кадрами та матеріалами навчально-методичного забезпечення. Активна робота очільників інституту разом з педагогічним персоналом сприяла успішному ліцензуванню навчального закладу. Рішенням ДАК від 10 лютого 1998 року в інституті у 1998–1999 навчальному році був відкритий заочний факультет¹².

У важких умовах становлення навчального закладу керівництво та науково-педагогічні працівники постійно дбали про студентів. Так, вшановуючи пам'ять видатного юриста сучасності, нашого земляка, доктора юридичних наук, професора, академіка правових наук України, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова, який надавав усебічну підтримку при вирішенні питань формування нашого навчального закладу, на початку 1999–2000 навчального року була започаткована студентська стипендія імені Л.П.Юзькова¹³.

Турботам керівництва не було меж. Наполегливий пошук формування викладацького складу, здатного здійснювати навчально-виховний та науковий процес, займав чільне місце. Для його реалізації було прийнято рішення готувати викладацький склад із випускників першого випуску та викладачів інституту. Дванадцять випускників інституту було направлено в аспірантури провідних навчальних та наукових закладів України. Ще шестеро викладачів інституту були прикріплені здобувачами. Стратегічний задум співдиректорів щодо розв'язання кадрового питання справдився. Уже в травні 2000 року відбувся перший захист кандидатської дисертації¹⁴. У наступному році ще три викладачі інституту захистили кандидатські дисертації.

Рішенням десятої сесії Хмельницької обласної ради від 29 лютого 2000 року було затверджено Статут Хмельницького інституту управління та права, за яким управління його діяльністю здійснює уповноважений засновником ректор. Дванадцята сесія Хмельницької обласної ради 6 липня 2000 року призначила ректором інституту В.М.Олуйка¹⁵. В.К.Андрушко був призначений проректором з нормативного та науково-методичного забезпечення підготовки спеціалістів, а Л.І.Чорний став проректором з навчальної роботи¹⁶.

Дії керівництва спрямовувалися на виконання Указу Президента України від 29 березня 2001 р. «Про додаткові заходи щодо реалізації державної молодіжної політики» з метою створення більш сприятливих умов для здобуття молоддю області вищої освіти. Кафедри навчального закладу спільно з відділом виховної роботи інституту відпрацювали механізм співробітництва з Хмельницьким спеціалізованим ліцеєм-інтернатом поглибленої підготовки в галузі науки, Кам'янець-Подільським ліцеєм, Шепетівським навчально-виховним комплексом №1 та Хмельницькою спеціалізованою школою №8 для виявлення обдарованих випускників через залучення їх до роботи у студентських гуртках¹⁷. Це дозволило інституту започаткувати проведення обласних відкритих учнівських олімпіад серед випускників і виявити кращих майбутніх студентів. Керівництво інституту внесло пропозиції облдержадміністрації та обласній раді щодо цільової підготовки юристів та управлінців для потреб органів місцевого самоврядування з числа обдарованих випускників шкіл¹⁸.

Постанова Кабінету Міністрів України від 26 липня 2001 року №866 «Про військову підготовку студентів вищих навчальних закладів за програмою офіцерів запасу» дала можливість ректору навчального закладу В.М.Олуйку ініціювати створення на базі Національної академії Прикордонних військ

Україні ім. Б.Хмельницького кафедри військової підготовки студентів навчального закладу за програмою офіцерів запасу. Військова підготовка включалася до освітньо-професійних програм інституту як самостійна дисципліна і складалася з теоретичного і практичного курсів навчання, а також навчальних зборів упродовж третього та четвертого курсів¹⁹. За десять років 297 випускників отримали офіцерське звання молодшого лейтенанта.

Підготовка висококваліфікованих юристів, державних службовців та управлінців неможлива без необхідної наукової та навчально-методичної джерельної бази. Керівництво навчального закладу проводило цілеспрямовану роботу щодо забезпечення необхідним приміщенням наукової бібліотеки та формування бібліотечного фонду. У 2007 році для бібліотеки придбано спеціально облаштоване приміщення, в якому розміщений книжковий фонд у 76 440 примірників сучасної навчальної та наукової літератури, що видається в Україні, з правознавства, економіки, фінансів, управління²⁰.

Одночасно робився акцент на залучення науково-педагогічних працівників та студентів до активної наукової роботи. У навчальному закладі започатковувалися щорічні звітні наукові конференції викладачів, докторантів та аспірантів. У 2001 році створюється науково-дослідний сектор. Пізніше він реорганізовується в науково-дослідну частину, якій підпорядковується вся наукова робота в інституті. Це активізувало наукову роботу кафедр факультетів, студентських наукових гуртків, які сприяли запровадженню щорічних студентських конференцій. У жовтні 2002 року були започатковані перші Всеукраїнські юридичні читання студентів та аспірантів як форум молодих учених нашої держави²¹. Наукова діяльність кафедр навчального закладу, спектр проведених наукових конференцій свідчать про становлення університету як наукового центру, де проходить підготовка фахівців високого рівня та формуються наукові школи для глибокого опанування знань із галузей права та управління.

Для забезпечення належного навчального процесу силами науково-педагогічних працівників щорічно почали друкуватись до двох десятків наукових та навчально-методичних праць. За останні вісім років опубліковано більше 45 монографій, близько 75 підручників та навчальних посібників, у тому числі 31 з грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України²².

З 2002 року в університеті започатковано випуск наукового фахового видання “Університетські наукові записки”. Часопис включено до переліку наукових фахових видань України, в яких публікуються результати дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора та кандидата юридичних, економічних наук та наук з державного управління. У ньому, крім праць представників провідних вітчизняних наукових шкіл, широко репрезентовані наукові праці зарубіжних авторів, серед яких праці представників навчальних та наукових закладів Москви, Санкт-Петербургу, Краснодару, Казані, Белгорода, Пензи, Єкатеринбурга (Російська Федерація), Нового Саду (Сербія), Любліна та Гданська (Польща), Мінська (Білорусь), Астани та Алмаати (Казахстан), Баку (Азербайджан), Душанбе (Таджикистан).

Знаковим для навчального закладу став 2004 рік. Пройшовши атестаційну та акредитаційну експертизи, на підставі висновків Державної акредитаційної комісії та на пропозицію Хмельницької обласної державної адміністрації, обласної ради Хмельницький інститут регіонального управління та права було реорганізовано у Хмельницький університет управління та права.

Керівництво університету, проаналізувавши роботу викладачів вищої кваліфікації, відзначало, що політика залучення науково-педагогічних працівників з інших навчальних закладів та міст України не слугувала формуванню стабільного науково-педагогічного колективу, адже, пропрацювавши кілька років і отримавши квартири, вони, як правило, повертались назад у великі міста. Ректорат прийняв рішення про збільшення питомої ваги викладачів із науковими ступенями та науковими знаннями за рахунок обдарованих і талановитих випускників та викладачів навчального закладу, як це було у свій час задумано В.К.Андрушком та Л.І.Чорним. Сподівання справдились. Якщо у 2004 році троє викладачів захистили кандидатські дисертації, то у 2005 році – 5, а в 2006 році – 12. Загалом, за 12 років 60 випускників та викладачів навчального закладу захистили кандидатські дисертації, а 8 науково-педагогічних працівників – докторські дисертаційні роботи.

Проявляючи турботу про науково-педагогічні кадри, керівництво університету домоглось відкриття у 1998 році разової аспірантури. Рішенням Атестаційної колегії від 21 лютого 2006 року продовжено її діяльність зі спеціальності 08.00.01 “Фінанси, грошовий обіг і кредит”. Наказом Міністерства освіти і науки України від 28 жовтня 2003 року №716 університет отримав дозвіл на разовий прийом до аспірантури зі спеціальності 12.00.05 “Трудове право, право соціального забезпечення”. Згодом у навчальному закладі відкривається аспірантура та докторантура зі спеціальності 09.00.11 “Релігієзнавство”, а у 2010 році – постійно діюча аспірантура зі спеціальності 12.00.03 “Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право”. В аспірантурі університету навчаються 25 аспірантів стаціонарної та заочної форми навчання. За останні два роки 6 з них захистили кандидатські дисертації.

У грудні 2008 року відбулася зміна керівництва університету. Виконуючим обов’язки ректора було призначено Л.І.Чорного, а з травня 2009 року обласна рада доручила очолити навчальний заклад декану юридичного факультету, кандидату юридичних наук, доценту О.М.Омельчуку. Перед ректором і очолюваним ним колективом і надалі постають проблеми навчального, науково-методичного, науково-дослідного і виховного аспекту та кадрового забезпечення. Ректорат університету працює над створенням у колективі атмосфери принциповості та взаємної вимогливості, довіри та відкритого виявлення й усунення наявних недоліків. Це сприяє успішному проходженню чергової акредитації. За рішенням Державної акредитаційної комісії України у травні 2009 року Хмельницький університет управління та права набув статусу вищого навчального закладу IV (четвертого) рівня акредитації. Сьогодні навчальний заклад за допомогою одинадцяти кафедр забезпечує високий рівень

ступеневої підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями “бакалавр”, “спеціаліст” та “магістр” і здійснює підготовку висококваліфікованих фахівців за такими спеціальностями: правознавство, менеджмент організації та адміністрування, адміністративний менеджмент та державна служба.

Проїшло 20 років з дня заснування вищого навчального закладу. Цілком закономірно виникає питання, з якими здобутками зустрічає цей ювілей колектив університету? Вони очевидні. Найкраще про них свідчить рейтинг українських вищих навчальних закладів за даними бази “Вебометрики”, де зазначається, що Хмельницький університет управління та права серед вищих навчальних закладів України, порівняно з 2010 роком, за національним рейтингом з 97 місця перемістився на 46 з п’ятдесяти кращих вищих навчальних закладів нашої держави²³.

І знову згадуються події 1992 року, пов’язані з діяльністю В.К.Андрюшка та Л.І.Чорного, які своєю невтомною енергією та сподвижницькою працею заснували перший гуманітарний вищий навчальний заклад у м.Хмельницькому. Нині на честь фундатора університету Василя Климовича Андрюшка встановлено пам’ятний знак біля центрального корпусу закладу. Посмертно Василю Климовичу присвоєно звання “Почесний доктор університету”.

Його близький друг та соратник Леонтій Іллч Чорний – почесний ректор університету, продовжує доводити свою відданість дорогому йому закладу на посаді проректора з навчальної роботи. По сплину двадцяти років він і тепер найбільше бажає, аби через нашарування багатьох літ любов до університету не згасала.

Їхня сподвижницька праця – основа творення Хмельницького університету управління та права.

Примітки:

1. Відомчий архів Хмельницького філіалу Одеського відкритого університету (далі – ВА ХФОВУ), наказ № 1 від 16 липня 1992 р., арк.2.
2. ВА ХФОВУ, наказ № 5 від 27 липня 1992 р., арк.9.
3. ВА ХФОВУ, наказ № 14 від 15 жовтня 1992 р., арк.26.
4. ВА ХФОВУ, наказ № 14 від 15 жовтня 1992 р., арк.26-27.
5. ВА ХФОВУ, наказ № 51-к від 12 лютого 1996 р., арк.17.
6. ВА ХФОВУ, Висновок експертної комісії по ліцензуванню Одеського відкритого університету та Хмельницького філіалу Одеського відкритого університету. – 2 квітня 1993 р., арк.1.
7. Акредитаційна справа Хмельницького університету управління та права щодо проведення чергової акредитації діяльності з надання освітніх послуг у сфері вищої освіти з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра з галузі знань 0304 “Право” напряму 6.030401 “Правознавство”, підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста з галузі знань 0304 “Право” спеціальності 7.03040101 “Правознавство” та перепідготовки спеціалістів за спеціальністю 7.060101 “Правознавство” напряму підготовки 0601 “Право” і 7.03040101 “Правознавство” галузі знань 0304 “Право”. – Хмельницький, 2003. – С. 3.

8. Відомчий архів Хмельницького інституту регіонального управління та права (далі – ВА ХІРУП), наказ № 36-к від 15 січня 1996 р., арк.30.

9. ВА ХІРУП, наказ № 88-н від 16 березня 1999 р., арк.104.

10. Акредитаційна справа Хмельницького університету управління та права щодо проведення чергової акредитації діяльності з надання освітніх послуг у сфері вищої освіти з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра з галузі знань 0304 “Право” напряму 6.030401 “Правознавство”, підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста з галузі знань 0304 “Право” спеціальності 7.03040101 “Правознавство” та перепідготовки спеціалістів за спеціальністю 7.060101 “Правознавство” напряму підготовки 0601 “Право” і 7.03040101 “Правознавство” галузі знань 0304 “Право”. – Хмельницький, 2012. – С. 86.

11. Хмельницькі юристи вийшли на сцену // Подільські вісті. – 1997. – № 77. – 3 липня.

12. ВА ХІРУП, наказ № 90-н від 8 квітня 1998 р., арк.127.

13. ВА ХІРУП, наказ № 69 від 19 серпня 1999 р., арк.82.

14. Місінкевич, Л. Л. Національні меншини Поділля в 20–30-х рр. XX століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01 “Історія України” / Л. Л. Місінкевич. – К., 2000. – 19 с.

15. ВА ХІРУП, наказ № 266 від 18 липня 2000 р., арк.69.

16. ВА ХІРУП, наказ № 494 від 25 жовтня 2000 р., арк.108-113.

17. ВА ХІРУП, наказ № 710 від 16 жовтня 2001 р., арк.88-90.

18. ВА ХІРУП, наказ № 84 від 19 квітня 2002 р., арк.169-170.

19. ВА ХІРУП, наказ № 81 від 10 квітня 2002 р., арк.158-163.

20. Ліцензійна справа Хмельницького університету управління та права про ліцензування діяльності з надання освітніх послуг, пов’язаних з одержанням освіти на рівні кваліфікаційних вимог до підготовки до вступу у вищі навчальні заклади громадян України. – Хмельницький, 2012. – С. 282-284.

21. ВА ХІРУП, наказ № 274 від 14 жовтня 2002 р., С. 119.

22. Акредитаційна справа Хмельницького університету управління та права ... – Хмельницький, 2012. – С. 87-88.

23. Шульга, Н. Дорогу здолає той, хто правильно вибрав напрямок / Наталія Шульга // Дзеркало тижня. – 2011. – № 6. – 19-25 лютого. – С. 1, 15.

Резюме

В статтє исследованы этапы становления и деятельности Хмельницкого университета управления и права – первого гуманитарного высшего учебного заведения в городе Хмельницком по подготовке высококвалифицированных правоведов и управленцев. Сделана оценка обстоятельств реорганизации института в государственное высшее учебное заведение.

Ключевые слова: Хмельницкий филиал Одесского открытого университета, Хмельницкий институт регионального управления и права, Хмельницкий университет управления и права, учебно-воспитательный процесс, лицензирование, аккредитация, научно педагогические работники.

Одержано 5 квітня 2012 року